

Vasile Voiculescu

13 Octombrie 1884 - 26 Aprilie 1963

Întemnițat timp de: 4 ani la: Jilava și Aiud

Închisorile lui Vasile Voiculescu

Vasile Voiculescu s-a născut, potrivit mărturiilor celor din familie, în noaptea de 12 spre 13 octombrie 1884, în familia lui Costache și Sultana Voicu. Numele de Voiculescu îl va căpăta din primele foi matricole școlare. Urmează școala din comuna Pleșcoi și liceele "BP Hașdeu" din Buzău și "Gheorghe Lazăr" din București. După un an de studiu la Facultatea de Litere și Filosofie, urmează cursurile Facultății de Medicină, pe care le va termina în 1909, susținându-și teza de licență, în anul următor, în chirurgie. Își va continua specializarea în Medicină internă și Epidemiologie.

Încă din Gimnaziu "devorează" literatura română, apoi, în liceu, cărțile în limba franceză și arta poetică a lui Eminescu. Descoperă Psihologia și Morala, citind din Schopenhauer și Upanișade, apoi orice este legat de spiritualitate, după cum mărturisea în 1935: "Din anii întâi de litere, psihofizica și psihopatologia, dincolo de Sergio, Wundt și Hofding, m-au dus la medicină, pe urmele lui Vaschide, ale lui Pierre Janet și ale lui William James, cu experiența lui religioasă. [...] Am alergat la tot ceea ce atunci [...] ispita o minte înțărcată de credință și hrănită științificește: materialism, pozitivism, evoluționism, Littré, Claude Bernard, Aug. Comte, Darwin, Spencer. La începutul lumii, ziceam cu ei, va fi fost Dumnezeu, așa cum la începutul pomului a fost sămânța. Dar cine mai caută sămburele în haosul teluric din care a răsărit tulpina? Dumnezeu stă sus, în roadele ramurilor noastre. La o parte, deci, cu fastele și arhivele cosmologiilor divine. Dar ramurile îmi rămâneau mai sterile. Nemulțumit, am dezertat și am trecut la vrăjmaș. Am cunoscut Kabala din studii, mai ales ale lui Frank și Karpe, am citit Seferul cu comentariile lui, am practicat pe rozcrucienii lui Péladan, am cercetat iluminismul filosofului necunoscut; am rămas îndelung la Teosofie, de la Gnoză și Pista Sofia, prin Fabre d'Olivet, Saint Yves d'Alveidre, Eliphas Lévy și Papus până la modernii Schuré, Rudolf Steiner, madame Blawatzky, Annie Bessant și câți alții.

Dar nu m-am afiliat la nici o societate secretă, n-am aderat la nici o sectă și nu sunt un inițiat, de teamă să nu-mi îngădesc libertatea.

[...] Ceea ce pot afirma, sfârșind, este că pregătirea științifică, studiile medicale, cunoștințele de Filosofie și tot câștigul meu în celelalte domenii de cultură, artă, literatură, în loc să mă depărteze, m-au apropiat de credință. Unilateral, aș fi fost poate ateu naiv, un simplist negativ. Cu cât mai poliedric, cu atât au avut loc pe unde să străbată experiențe complete, puncte de vedere noi, interferențe de doctrine, puțința de comparații, lumină mai multă. Iar din toate, sinteza că neapărat credința trebuie să stea la temelia spiritului omului normal"

La 21 februarie 1910, Vasile Voiculescu se căsătorește cu domnișoara Maria Mitescu, studentă la Medicină, cu care va avea cinci copii. În același an, este numit medic într-o localitate din județul Gorj, după care va participa la Războiul de Reîntregire ca șef al

Spitalului mobil nr. 6. Acum se va îmbolnăvi de tifos exantematic, de febră tifoidă și de icter, pentru că îngrijise bolnavii de aceste boli, aflați în refugiul din Moldova, cu toate că refuzase să plece în concediu pentru refacere³. Pentru curajul său dovedit în timpul războiului, Vasile Voiculescu primește decorația "Steaua României cu spade". Tot pentru meritele sale în slujba sănătății poporului, în 1925 primește decorația "Crucea Meritul Sanitar", clasa I.

Profesarea medicinei cu responsabilitate îi aduce celebritatea lui Vasile Voiculescu. De altfel, el va ține o serie de conferințe la radio, cu temă directă igiena populației și va publica mai multe volume de farmacologie verde. Pentru Voiculescu, după cum mărturisea, "medicina nu este o profesiune, ci o pasiune". De altfel, era supranumit "medicul fără de arginți" și era foarte căutat. Pentru Voiculescu misiunea era de a-i căuta pe bolnavii săraci, să-i ajute pe cât îi stătea în putință, pentru a le alina durerile. "Îmi spunea adesea, mărturisește Constantin Daniel despre Voiculescu, că nu se cuvine să lăsăm să treacă o zi fără fapte bune, medicul fiind din acest punct de vedere într-o poziție privilegiată prin însăși natura profesiei sale, căci poate face foarte ușor asemenea fapte, fără să caute prea mult"

"Tratamentele sale depindeau în bună măsură de ceea ce se numea «diagnostic existențial», care stabilea modul cum se răsfrânge tulburarea somatică în viața psihică a bolnavului, ce cauze sociale ar fi putut genera boala, ce abuzuri, ce vicii, ce deprinderi rele sau bune are suferindul... ca și medicii germani de la începutul secolului al XX-lea, el admitea că o boală poate fi folositoare și trebuie deci utilizată de medic; de exemplu, o pneumonie acută putea fi invocată spre a-l determina pe un pacient să se lase de fumat, de abuzuri alcoolice ori de alte deprinderi dăunătoare". Doctorul Voiculescu nu îi comunica bolnavului un diagnostic savant, în termeni sofisticați, ci în apelația populară a bolii lui și mai cu seamă îi spunea ce îl doare, ce îl supără și unde este suferința, iar apoi care sunt simptomele afecțiunii sale. De aceea, tratamentul prescris era urmat cu sfințenie, așa explicându-se multe din succesele terapeutice pe care doctorul Voiculescu le-a obținut în țară, dar și la București.

Sihastru în lume

În 1922, va ajunge medic și profesor de igienă la Institutul Pompilian din București și șef al Circumscripției 12 medicale din Capitală. Despre activitatea medicală în acest capitol al vieții sale, aflăm din mărturia doctorului Constantin Daniel: "Ceea ce izbea în persoana lui Vasile Voiculescu era bunătatea serafică pe care știa să o arate orișicui: nici nu critica pe nimeni, nu găsea defecte nimănui și nu blama pe nimeni, aflând întotdeauna scuze și înțelegându-l pe fiecare. Simpatia pe care o arăta pentru fiecare bolnav pe care îl consulta era lesne receptată de pacienții lui, care îl adorau. Ș...ț îi examina cu atenție, le prescria medicamente, pe care de multe ori le aducea chiar el, le spunea cuvinte de îmbărbătare și nu uita niciodată să le lase un mic dar, fie în bani, fie în alimente sau îmbrăcăminte".

În ceea ce privește activitatea literară, Vasile Voiculescu debutează în "Convorbiri literare", cu poezia "Dorul", în anul 1912, iar în 1916 cu volumul "Poezii", publicat la Editura Poporul. După publicarea mai multor volume de poezii, în 1920 devine membru al "Societății Scriitorilor Români". Din 1922 este director al Fundației Culturale, iar între 1927-1944 colaborează la "Gândirea" lui Nichifor Crainic, unde nr. 7 din 1943 îi dedică un număr omagial. Tot în 1927, lui Voiculescu i se pune în scenă piesa "Măiastra fără inimă". Din 1934, Vasile Voiculescu este director de programe culturale la Radio România, până în 1946, când, după unele mărturii, se pare că a fost epurat⁷.

La 22 noiembrie 1946, îi moare soția de hemoragie cerebrală. În acest episod din viața marelui poet, fiul său Ion Voiculescu își aduce aminte de următorul dialog: "În ziua când a murit mama de congestie cerebrală, el, care știa deznodământul, m-a luat la farmacie și pe drum, printr-o ploaie mărunță și deasă, pe cheiul gârlei, țin minte că m-a oprit și mi-a spus: «Vreau să te rog ceva și promite-mi că vei încerca să mă ascuți: Să crezi în Dumnezeu! (subl. n., ANP)».

După moartea mamei, [...] tata și-a schimbat felul de viață, s-a sihăstrit. Nu mai ieșea decât prin împrejurimile casei, pentru plimbarea zilnică, sau în Cișmigiu. Într-o zi mi-a spus că își propusese mai demult ca de la o vârstă să renunțe la carne, dar spre regretul lui vede că nu are de ales, că mănâncă ce se gătește și ce i se gătește. Își propusese să ducă o viață lipsită de distracții și plăceri și chiar de comodități normale. Soba și-a blocat-o cu cărți și nu s-a mai făcut foc în ea timp de 10 sau 11 ani". De altfel, de acum începe ultima etapă a vieții lui Vasile Voiculescu, deoarece până la sfârșitul vieții nu va mai publica nimic.

Despre figura de autentic creștin a lui Voiculescu, avem descrierea scriitorului Vlaicu Bârna, care l-a cunoscut în 1934, pentru a-i solicita o colaborare la revista "Azi" a lui Zaharia Stancu: "Nu mai știu în amănunt cum a decurs această întâlnire, dar am fost profund mișcat de acel om a cărui înfățișare era însăși bunătatea întruchipată, în figura uscățivă a unui bărbat al cărui obraz semăna cu sfinții din icoane. Barba și mustața le avea tușinate, scurt, fiind înspicate cu alb tot așa de bine putea să pară profilul unui rege asirian într-o stampă, despovărat și drept în rasa unui anahoret. Avea privirea dreaptă, deschisă, vorba măsurată, degajând și ea ca și trăsăturile fine ale chipului său o cuceritoare omenitate".

Dragostea de semen este o altă caracteristică constantă la Voiculescu, după cum am arătat mai sus. Potrivit mărturiei aceluiași scriitor Vlaicu Bârna, marele poet a ajutat evrei în perioada conducerii antonesciene: "Scriitorul Ury Benador a pomenit o dată în paginile «Gazetei literare» cum, în anii războiului, Voiculescu i-a dat o întâlnire prin subsemnatul, ca să-i poată înmâna în secret o sumă de bani obținută de la Radio pe un alt nume pentru că scriitorii de origine evreiască nu mai aveau acces nici în presă, nici la emisiunile radiofonice. Același lucru îl făcuse pentru Peltz, Alfred Margul Sperber, pentru Mihail Sebastian, Aderca, Șerban și alții".

Încă din 1946 Vasile Voiculescu frecventează cercul religios "Rugul Aprins" de la mănăstirea Antim. Aici încheagă o prietenie cu părintele Agaton Sandu Tudor, cu Alexandru Mironescu, Benedict Ghiuș și, mai târziu, cu Andrei Scrima. De altfel, când tânărul teolog Scrima era bibliotecar la Biblioteca Patriarhiei, în perioada 1953-1956, Vasile Voiculescu îl vizita aproape zilnic, chiar dacă asociația "Rugul Aprins" fusese desființată de autoritățile statului în 1948. În cartea sa, Timpul rugului aprins, Andrei Scrima își aduce aminte de prezența lui Voiculescu la întrunirile intelectualilor de la Antim: "Dincolo de prestigiul recunoscut al unei personalități de cultură, descopeream îndeaproape omul, în prezența lui de gingășie și de eleganță intelectuală".

Închisoarea, îndurată cu demnitate

Pentru păstrarea acestor legături cu intelectuali ce odinioară frecventaseră "Rugul Aprins", în noaptea de 4 spre 5 august 1958, Vasile Voiculescu va fi arestat de către Securitate în lotul "Teodorescu Alexandru și alții", pentru infracțiunea de "uneltire contra ordinii sociale", prevăzută și pedepsită de articolul 209, din Codul Penal.

În timpul interminabilelor și severelor interogatorii, Voiculescu răspunde ferm: "Eu n-am desfășurat nici un fel de activitate împotriva regimului democrat popular din RPR". Ancheta a încercat să-l învinuiască de "activitate fascistă" pentru colaborarea cu revista "Gândirea" și că ar face parte dintr-un "grup contrarevoluționar", al cărui cap ar fi ieroschimonahul Daniil Sandu Tudor. Poetul a susținut neclintit în continuare că nu a făcut politică antistatală, iar întâlnirile sale din casa lui Alexandru Mironescu cu Sandu Tudor și alți foști din Rugul Aprins erau doar cercuri literare și religioase.

După anchete interminabile și chinuitoare, în procesul din 8 noiembrie 1958 Tribunalul Militar al Regiunii a II-a București, prin Sentința nr. 125, îl va condamna pe Vasile Voiculescu la 5 ani temniță grea și 5 ani degradare civică și confiscarea totală a averii¹⁴. În timpul detenției Voiculescu a fost purtat prin închisorile de la Jilava și Aiud. Aici el va contacta un TBC la coloană, fiind imobilizat de boală.

Despre comportamentul lui Vasile Voiculescu în pușcărie deținem câteva mărturii valoroase. Istoricul Vasile Boroneanț își aduce aminte de întâlnirea sa cu marele poet și de comportamentul acestuia: "Eram istovit de puteri, iar în salon era liniște. [...] După o vreme, când m-am trezit fără să mă pot mișca, am rotit doar ochii prin încăpere încercând să mă familiarizez cu locul. Am zărit atunci într-un pat din colțul salonului, un bătrân cu părul alb, purtând parcă o aură de sfânt. Atitudinea și figura lui iradiu liniște și blândețe. Acesta a fost momentul întâlnirii mele cu cea mai scumpă și dragă persoană din câte am cunoscut în cei zece ani de închisoare, poetul Vasile Voiculescu. Am resimțit dintr-o dată o mare atracție pentru el. Simțămintele au fost reciproce, pentru că, spre seară, l-am auzit întrebând: «Cine e tânărul care a fost adus la noi? Ajutați-mă să ajung la el». În scurt timp s-a așezat pe marginea patului adus de câțiva frați de suferință, printre ei și Jidveanu. M-a întrebat cu blândețe cine sunt și de unde vin. Abia ținându-mi

respirația de durere, i-am răspuns, apoi am schimbat câteva vorbe, după care a plecat bucuros, spunându-mi că, deși se simte neputincios, o să mai vină la patul meu".

În continuare, același fost deținut politic spune despre Voiculescu: "Era impresionantă purtarea lui de față de toți cei din jur. Se hrănea parcă din Duh sfânt și era un creștin desăvârșit. Nu-l interesa prea mult hrana, împărțind-o cu ceilalți. Se crease în jurul lui un cerc de profitori, care uneori îi luau mâncarea fără ca măcar să-l întrebe. Într-o zi, un bolnav, deși operat, s-a repezit să-i ia mâncarea pe care i-o aduseseră deținuții de drept comun. Răspunsul lui la riposta colegilor a fost: «Lăsați-l, și el este creatura lui Dumnezeu și dacă s-a repezit s-o ia, înseamnă că el are nevoie mai mare decât mine de această mâncare». Cuvintele lui mi-au rămas pentru totdeauna în memorie. Era sumumul de sublimare a ființei umane!".

Alt fost deținut politic care a avut ocazia să-l întâlnească pe Voiculescu în pușcărie este Aristide Dobre. Acesta își amintește de momentul întâlnirii în trenul de deținuți care îi transporta la Aiud: "Acolo, printre deținuții care veneau de la București, m-a impresionat figura de Crist a unui om mai vârstnic cu care am intrat în vorbă. Stătea pe banchetă și, văzându-mă atât de chinuit, mi-a oferit locul lui. Ne-am împrietenit în cele două zile și jumătate cât a durat drumul până la Aiud. Aveam să aflu mai târziu că omul acela plin de blândețe și bunătate era marele scriitor Vasile Voiculescu.

[...] Ca și în prima clipă când l-am întâlnit: blând, îndatoritor, liniștit și resemnat. Se ruga și el, dar nu cu voce tare, nu ostentativ. Mai mult bănuiam că se roagă, când îl vedeam într-o anumită atitudine. Cu mine se purta ca un adevărat părinte. [...] Îl întrebam uneori: «Domnule doctor, oare de ce trebuie să pătimiți la vârsta dumneavoastră?» Și îmi răspundea: «Domnule Dobre, asta mi-a fost crucea pe care trebuie să mi-o duc»".

La 2 mai 1962, Voiculescu a fost eliberat, însă a trebuit să fie ajutat, deoarece el nu mai putea merge.

Internat de mai multe ori, grav bolnav, mai ales datorită bolii contactate în pușcărie, în noaptea de 25 spre 26 aprilie 1963, Vasile Voiculescu trecea la Domnul.

(Adrian Nicolae Petcu - Revista Rost, an III, nr. 30, august 2005, pp. 20-23)

<http://www.fericiticeiprisoni.net/vasile-voiculescu/1462-inchisorile-lui-vasile-voiculescu>